

*Кухарева-Рожко В. І.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та загального мовознавства
Черкаського державного технологічного університету*

*Дядюра Г. М.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови та загального мовознавства
Черкаського державного технологічного університету*

КОМУНІКАТИВНА РОЛЬ ЕЛІПТИЧНИХ СТРУКТУР У НАУКОВО-ТЕХНІЧНОМУ ТЕКСТІ

Анотація. У статті викладено комунікативну роль еліптичних структур у науковому тексті. Ґрунтовно проаналізовано стан вивчення неповних речень у сучасній синтаксичній науці. Зазначено, що механізм комунікативної організації речення зрозумілий в умовах реальної комунікативної діяльності. Передача інформації, як правило, не обмежується лише елементарним повідомленням, а реалізується комунікативним блоком, унаслідок чого кожна елементарна смислова одиниця є лише фрагментом у загальному ланцюгові спілкування.

Проведений аналіз сучасних українських науково-технічних текстів свідчить про те, що в науковому стилі комунікативно навантаженими є еліптичні речення. Отже, у статті проблему комунікативної потенційності розглянуто на прикладах еліптичних структур. Визначено, що еліптичні речення – це особливий структурний різновид неповних речень. Вони власне діалогічному, так і монологічному мовленню.

Основним підґрунтям для утворення більшої частини еліптичних структур є ситуативна закріпленість самого процесу мовлення, який віддзеркалює явища, факти, процеси реальної дійсності, що знаходять своє відтворення в окремих словах і становлять їх внутрішній зміст. Моделі таких словосполучень настільки закріплюються в мовленнєвій практиці носіїв конкретної мови, що значення одного компонента проєктується на інший і сприймається як його імпліцитне значення, яке функціонує паралельно з власною лексичною характеристикою такої словоформи.

У роботі з'ясовано, що на логіко-граматичному рівні у функціональному стилі наукової та технічної літератури будь-яке речення будь-якої мови завжди складається з двох компонентів:

- 1) логіко-граматичного предиката, який передає основну інформацію;
- 2) логіко-граматичного суб'єкта, який містить допоміжну інформацію.

У дослідженні показано монолінгвістичне відновлення логіко-граматичного суб'єкта під час редагування українських науково-технічних текстів.

Доведено, що механізм відновлення логіко-граматичного еліпсису забезпечує високу якість редагування наукових текстів. Латентні компоненти допоміжної інформації відновлюються з лінгвального контексту або екстралінгвального макроконтексту (суми наукових і технічних знань редактора).

Ключові слова: еліптичні речення, неповні речення, комунікативна роль, науково-технічний текст, логіко-граматичний еліпсис, суб'єктні слова.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Комунікативний підхід до мови та її основної синтаксичної одиниці – речення, – активно опрацьований за останні десятиріччя, виявив недостатню обґрунтованість багатьох постулатів, традиційно прийнятих у лінгвістиці. Зокрема, критичному переосмисленню підлягають питання внутрішньої організації компонентного складу речення з огляду на те, що спосіб мовленнєвої діяльності суттєво впливає на вибір і вербалізацію мовних засобів вираження семантичних компонентів у процесі комунікації.

У комунікативній функції мова виявляє свою знакову сутність. Включений у мовленнєву діяльність, кожен мовленнєвий акт в усній формі є розгортанням інформації в часі, у ситуації безпосереднього спілкування з адресатом. У комунікативному акті бере участь увесь комплекс позамовних чинників, що забезпечують організацію мовлення в структурі, відповідній прагматичній настанові мовлення. У писемному ж тексті «виявляється ієрархічна система цілей, що координує формальну організацію дискурсу, визначає характер зв'язку між висловленнями» [1, с. 10]. Необхідність виявлення семантичних і граматичних характеристик неповного речення впливає з багатоаспектної природи самої синтаксичної одиниці. Формально-синтаксичну неповноту речення варто розглядати як структурно-смислову мовну категорію на рівні функціонування в процесах мовлення.

Механізм комунікативної організації речення зрозумілий в умовах реальної комунікативної діяльності. Передача інформації, як правило, не обмежується лише елементарним повідомленням, а реалізується комунікативним блоком, унаслідок чого кожна елементарна смислова одиниця є лише фрагментом у загальному ланцюгові спілкування. Окремі речення як частини складнішого мовленнєвого комплексу поєднуються певними відношеннями одне з одним. З одного боку, це відношення суто граматичні, в основі яких лежать різноманітні зв'язки, а з іншого, – суто смислові відношення, які виникають із самої інформації повідомлення.

Мовна одиниця – текст – характеризується єдністю його значення, зовнішньої та внутрішньої форми. Фіксує відтворений у свідомості фрагмент дійсності, текст завжди пов'язаний із множиною структур такого фрагмента, які представляють його в процесі пізнання [2, с. 5]. З погляду на мову як систему систем текст визначається як максимальна одиниця

мови найвищого рівня мовної ієрархії. Він становить продукт мовлення та має розглядатися як сама комунікація [3, с. 10]. Однак такий підхід до тлумачення тексту виправданий лише стосовно монологічного мовлення, що є одностороннім актом індивідуальної творчості. Продуктом такого комунікативного акту виступає об'єднана смисловим зв'язком послідовність мовних одиниць, яка в лінгвістиці визначається як текст.

Дещо іншу картину спостерігаємо в діалогічному мовленні, суть якого полягає в комунікативній взаємодії партнерів. У такому випадку комунікація представлена не як окремий комунікативний акт, а як мовленнєвий контакт, у результаті якого кожен учасник (адресант та адресат) формує своє повідомлення [4, с. 98]. Воно може бути реалізоване лише одним реченням чи їх послідовністю (своєрідним мікротекстом). Смислова єдність таких повідомлень забезпечується дією принципу кооперації. Його суть полягає в тому, що комунікативний внесок учасників спілкування на кожному етапі діалогу має бути таким, якого потребує спільно поставлена мета діалогу, тобто висловлення одного партнера повинні сприяти рухові в загальному напрямі висловлень іншого. Продуктом діалогічної взаємодії є об'єднана смисловим зв'язком послідовність окремих повідомлень – реплік учасників спілкування, що становить діалогічну єдність.

Розгляд функціонування неповних (еліптичних) речень у науковому тексті видається досить цікавим саме в комунікативному аспекті. З формально-граматичного погляду неповні конструкції – явище рідкісне й у цілому не притаманне науковому стилю. Завданням же представленого – функціонального – дослідження є викладення комунікативного потенціалу еліптичних речень на основі логіко-граматичного критерію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з теми, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

Поняття синтаксичної неповноти в граматичних описах сучасної української мови ще не знайшло ні теоретичного, ні функціонального пояснення, воно не диференційоване. Дискусії навколо визначення неповноти речень як мовної ознаки – один із напрямів встановлення власне граматичного статусу таких речень і введення їх у загальну класифікацію синтаксичних одиниць мови.

Вагомий внесок у розвиток теорії неповного речення зробив П.С. Дудик, віднісши такі структури до розмовної стихії мовлення, якому більшою мірою притаманні явища синтаксичної конденсації, компресії (ущільнення). Неповні речення він розглядає насамперед як своєрідні засоби вираження думок і почуттів, в яких відсутня ланка не висловлюється, але водночас фіксується свідомістю, зрозуміла. «Пропуск таких частин не тільки узгоджується з комунікативною метою речення, а й вагомо допомагає досягнути її найбільш природним, доцільним і зручним способом» [5, с. 136]. Основна заслуга дослідника полягає у намаганні розв'язати проблему неповних речень не лише на формальному, а й на функціональному рівні.

Розгляд неповних речень на ґрунті розмовного мовлення продовжив Є.М. Ширяев. У своєму дослідженні він намагається вивести об'єкт дослідження з рівня речення на якісно новий – комунікативний – рівень, класифікуючи його (об'єкт дослідження) як конситуативні висловлення [6, с. 192].

В україністиці останніх років була висловлена думка, яка спричинює не до звуження еліптичних структур, а навпаки, до їх розширення. І.Р. Вихованець називає еліптичними тільки

такі конструкції, в яких не вжито підмета або присудка. До того ж він зауважує, що еліптичні речення стосуються тільки двоскладного речення [7, с. 105], в яких нульовими виступають лише головні члени.

Розглянуті концепції становлять традиційний погляд на проблематику неповних речень. У них неповнота синтаксичних одиниць виявляється насамперед на основі зіставлення з відповідними повними двоскладними чи односкладними реченнями.

Вивченню комунікативних аспектів наукового тексту присвячено низку наукових студій Н.Ф. Непійводи [8], П.О. Селігея [9], Г.М. Дядюри, В.І. Кухареві-Рожко [10].

П.О. Селігей у своїй дисертаційній роботі досліджує мовно-виражальні засоби, які впливають на комунікативну повноцінність і стильову досконалість сучасних українських наукових текстів. Науковець обґрунтовує теоретичні засади аналізу наукового мовлення в нормативному аспекті.

У науковій розвідці В.В. Богатко розглянуто функціонування неповних речень у мові сучасної української періодики [11].

Уважаємо, що найвагомішою працею в галузі синтаксису є монографія А.П. Загнітка «Теорія сучасного синтаксису» [12]. У роботі науковець розглядає основні сучасні синтаксичні теорії, значну увагу приділяє аналізу особливостей когнітивного й комунікативного синтаксису, а також визначає специфіку функціонального синтаксису.

Формулювання мети статті.

Мета пропонованої статті – з'ясувати комунікативну роль еліптичних структур у науково-технічному тексті й показати механізм монолінгвістичного відновлення логіко-граматичного суб'єкта під час редагування текстів.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Основним підґрунтям для утворення більшої частини еліптичних структур є ситуативна закріпленість самого процесу мовлення, який віддзеркалює явища, факти, процеси реальної дійсності, що знаходять своє відбиття в окремих словах і становлять їх внутрішній зміст. Проте окремі об'єкти – предмети, особи, явища – в природі чи суспільстві зазвичай не існують самі по собі, а взаємодіють між собою, так само як лексичні одиниці, що, відтворюючи основні закони об'єктивної дійсності, вступають у взаємозв'язок одна з одною [13, с. 130]. Причому ступінь поєднання їх у реченні визначає семантичну сполучуваність окремих словоформ, які утворюють парадигматичні ряди з характерними для них системними відношеннями [14, с. 22–34].

В.З. Панфілов вважає, що можуть існувати речення без логіко-граматичного суб'єкта й що в такому випадку ми маємо справу не із судженням, а з деякою іншою формою мислення, яка досі не виявлена логікою та не має свого найменування [15, с. 155–159]. Головним для В.З. Панфілова є положення про те, що мова й мислення утворюють таку діалектично протилежну єдність, в якій мова за визначальної ролі мислення є відносно самостійним явищем, яке передусім виявляє певну зворотню дію на мислення. Відзначивши неправомірність протиставлення синтаксичного й актуального членування речення (В. Матезіус та інші) і помиловість віднесення актуального членування речення до синтаксичної категорії предикативності (К.Г. Крушельницька й інші), В.З. Панфілов пише: «Проте вже один той факт, що комунікативне навантаження, яке виявляється в актуальному членуванні речення на наявне й нове, може бути прив'язане до будь-якого члена речення, не змінюючи яко-

сті такого члена речення на рівні синтаксичного членування, свідчить про те, що актуальне членування речення виходить за межі синтаксичного членування. Очевидно, що насправді ми маємо справу не з явищем того ж синтаксичного членування речення, а з вищим рівнем, у зв'язку із чим усі явища, пов'язані з актуальним членуванням, не можуть одержати пояснення в межах традиційного аналізу за членами речення» [16, с. 38–39].

Отже, речення поряд із синтаксичним рівнем має ще один рівень, зумовлений його актуальним членуванням. Оскільки на такому рівні суб'єктивно-предикатна структура відповідної думки виражається особливими граматичними засобами, можна було б назвати його на відміну від синтаксичного рівня логіко-граматичним рівнем, а логічний суб'єкт і предикат висловлюваної думки – логіко-граматичним суб'єктом і логіко-граматичним предикатом [16, с. 39]. Стосовно цього В.З. Панфілов зазначає, що на кожному з описаних рівнів ми маємо справу з елементами різних структур: якщо на синтаксичному рівні виділяються члени речення, в тому числі підмет і присудок, то на логіко-граматичному рівні – логіко-граматичний суб'єкт і логіко-граматичний предикат. Значення членів речення, включених на логіко-граматичному рівні в логіко-граматичний суб'єкт і предикат, містяться на логіко-граматичному рівні речення вже ніби в знятому вигляді, внаслідок чого й логічний суб'єкт, і логічний предикат можуть бути виражені будь-яким членом речення або групою членів речення. Водночас відношення членів актуального членування не обов'язково відповідають типові синтаксичних відношень членів речення, мало того, вони можуть їм суперечити [16, с. 40]. У монографії на тему взаємовідношення мови й мислення В.З. Панфілов розвиває та уточнює свою теорію [15].

Зазначимо три принципові положення, що відрізняють теорію В.З. Панфілова про логіко-граматичне членування речення від теорії актуального членування останніх років. По-перше, логіко-граматичне членування оперує членами речення, значення яких містяться ніби в знятому вигляді, іншими словами, логіко-граматичне членування речення є не просто функцією мовлення, а й функцією всієї мови.

По-друге, наявність суперечності між синтаксичними й логіко-граматичними відношеннями членів речення свідчить не про розрив між такими категоріями, а навпаки, підтверджує їх відносно незалежне існування, що є яскравим виявом основної тези автора про діалектично протилежну єдність мови й мислення.

Третє положення В.З. Панфілова, яке закономірно впливає з перших двох, має принципове значення для білінгвістичного дослідження порядку слів у будь-якій парі мов. Оскільки синтаксична структура речення, яке виражає одну й ту саму думку, може мати відмінності в різних мовах, а на логіко-граматичному рівні характер граматичних засобів, що використовуються, не має значення, то речення різних мов, що виражають однакову думку (передають однакову інформацію), на логіко-граматичному рівні мають однакову структуру [15, с. 229].

Отже, В.З. Панфілов, по-перше, включає модальні слова в категорію логіко-граматичного предиката, і по-друге, вважає, що існують речення, які не мають суб'єктно-предикативної структури. Дослідження комунікативної ролі еліптичних речень у науково-технічних текстах спирається на такі теоретичні положення:

1) модальні слова на логіко-граматичному рівні полісемічні (поліфункціональні);

2) будь-яке речення в науковій і технічній літературі має логіко-граматичний предикат і логіко-граматичний суб'єкт.

Ми також виходимо з того, що на логіко-граматичному рівні у функціональному стилі наукової та технічної літератури будь-яке речення будь-якої мови завжди складається з двох компонентів:

1) логіко-граматичного предиката, який передає основну інформацію;

2) логіко-граматичного суб'єкта, який містить допоміжну інформацію.

В основу такого твердження покладене положення про логіко-граматичний еліпсис допоміжної інформації та механізм її відновлення під час редагування науково-технічної літератури.

Теоретично завдання побудови будь-якого досконалого науково-технічного тексту полягає в тому, щоб виразити в мовній, експліцитній формі всі відтинки наукового й технічного висловлення. Однак на практиці така вимога часто не виконується, оскільки в тексті нерідко наводиться лише основна інформація про роботу автора, а допоміжна інформація уточнювального характеру є в латентному, прихованому вигляді й часто вимагає відновлення під час перекладу й редагування.

Характерною особливістю мови сучасної науково-технічної літератури є її формально-логічний (колективний) стиль, зумовлений жорсткою, майже математично строгою логікою опису, роз'яснення та доведення наукових і технічних об'єктів дослідження та наведених фактів. У зв'язку із цим під час відновлення елементів логіко-граматичного суб'єкта не можна виходити з одного ізольованого речення, необхідно розглядати кожне речення як невіддільну частину складного синтаксичного цілого, в якому всі речення пояснюють, підтверджують, спростовують або розвивають думки, висловлені в попередньому контексті [17, с. 176].

Механізм відновлення логіко-граматичного еліпсису, як відомо з нашого редакторського досвіду, забезпечує високу якість редагування наукових текстів (під час монолінгвістичної мовленнєвої діяльності). Латентні компоненти допоміжної інформації відновлюються з лінгвального контексту або екстралінгвального макроконтраксту (суми наукових і технічних знань редактора).

Дію механізму відновлення еліптичних елементів покажемо на прикладі науково-технічних текстів.

Монолінгвістичне відновлення логіко-граматичного суб'єкта під час редагування наукових і технічних текстів (прикладі взято з редагованих авторами навчально-методичних видань) полягає в експлікації суб'єктних слів різних типів:

1. Відновлюються суб'єктні слова, які вводять логічний контекст: «**Разом із тим** при подовженському й поперечному армуванні повинні дотримуватись конструктивні вимоги» (МВК, с. 20); «**Крім того**, розрізняють повний, ізотермічний і неповний відпали» (ПМТ, с. 77); «**Отже**, запропоновано алгоритм розрахунку похибки вимірювання оригінальної двоканальної координатно-вимірювальної машини <...>» (МВЕП, с. 20).

2. Відновлюються суб'єктні слова, які вводять обставинний контекст місця, часу, мети, причини, способу дії, умови (суб'єктні обставини): «**Тут** потрібно використати приклади переходу від натурних об'єктів до моделей» (МВПЦБ, с. 13); «**Для цього** опустить у колбу до дна паровідвідну трубку від склянки

й пропустить CO_2 з апарата Кінпа протягом 3–4 хвилин» (МВЗНХ, с. 32); «Водночас дверцята печі необхідно швидко закрити, щоб уникнути охолодження» (ПМТ, с. 86); «З такою метою до епюри опорних моментів додають із протилежним знаком надопорні ординати трикутних епюр» (МВК, с. 40).

3. Відновлюються модальні суб'єктні слова, що характеризують ступінь об'єктивності науково-технічного висловлення: «Відомо, що зі збільшенням площі контакту круга з деталлю повинна зменшуватися твердість ШК» (МВТІВ, с. 15); «Як правило, тут застосовують двопрогорові балки <...>» (МВК, с. 9); «Очевидно, такий же результат отримаємо й для моменту інерції тонкої циліндричної оболонки масою M і радіусом R стосовно її осі симетрії <...>» (КЛТМ, с. 25).

Висновки з дослідження та перспективи подальших пошуків у науковому напрямі.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що механізм монолінгвістичного відновлення логіко-граматичного суб'єкта під час редагування науково-технічних текстів істотно підвищує надійність розуміння їхнього змісту, а отже, є одним із чинників комунікативного вдосконалення наукового викладу. Варто зазначити, що різні види проаналізованого механізму на практиці використовуються з неоднаковою частотністю. Найпоширенішими є суб'єктні слова, які вводять обставинний контекст місця, часу, мети, причини, способу дії, умови (суб'єктні обставини). Трохи рідше використовуються суб'єктні слова, які вводять логічний контекст. Стосовно ж модальних суб'єктних слів, які характеризують ступінь об'єктивності науково-технічного висловлення, то їх у досліджених джерелах виявлено поодинокі випадки. Це, очевидно, пояснюється різною пізнавально-комунікативною спроможністю проаналізованих засобів.

Репрезентоване дослідження не вичерпує всього кола питань, пов'язаних із вивченням еліптичних структур у науково-технічному тексті. Перспективою нашого дослідження є подальше вивчення синтаксичних конструкцій наукового стилю з комунікативного погляду.

Література:

- Бубнова Г.И., Гарбовский Н.К. Письменная и устная коммуникация. Синтаксис и просодия. Москва : Издательство Московского университета, 1991. 272 с.
- Попович М.В. Структура и смысл (формальные методы анализа в современной науке). Киев : Наук. думка, 1989. 230 с.
- Колшанский Г.В. Коммуникативная функция и структура языка. Москва : Наука, 1984. 175 с.
- Богушевич Л.Г. Единица, функция, уровень: к проблеме классификации языка. Минск : Вышэйшая школа, 1985. 116 с.
- Дудик П.С. Синтаксис сучасного українського розмовного літературного мовлення : (Просте речення: еквіваленти речення). Київ : Наукова думка, 1973. 288 с.
- Ширяев Е.Н. Синтаксис. Русская разговорная речь. Общие вопросы. Словообразование. Синтаксис / Е.А. Земская, М.В. Китайгородская, Е.Н. Ширяев. Москва : Наука, 1981. С. 191–224.
- Вихованець І.Р. Граматика української мови: Синтаксис : Підручник для студентів філологічних факультетів вишів. Київ : Либідь, 1993. 368 с.
- Непийвода Н.Ф. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). Київ : ТОВ «Міжнародна фінансова агенція», 1997. 303 с.
- Селігей П.О. Український науковий текст: проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2016. 427с.
- Дядюра Г.М., Кухарева-Рожко В.І., Ракшанова Г.Ф. Когнітивно-комунікативні аспекти наукового тексту : монографія. Черкаси : видавець Чабаненко Ю.А., 2013. 226 с.
- Богатько В.В. Синтаксис і стилістика неповних речень у мові сучасної української періодики : навчальний посібник для спецкурсу. Вінниця : Нова книга, 2010. 176 с.
- Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису : монографія. Вид. 2-ге, виправл. і доп. Донецьк : Донецький національний університет, 2007. 294 с.
- Панфилов В.З. Философские проблемы языкознания. Москва : Наука, 1977. 288 с.
- Факторович А.Л. Выражение смысловых различий посредством эллипсиса. Харьков : Око, 1991. 88 с.
- Панфилов В.З. Взаимоотношение языка и мышления. Москва : Наука, 1971. 232 с.
- Панфилов В.З. Грамматика и логика (грамматическое и логико-грамматическое членение простого предложения). Москва – Ленинград : Издательство Академии наук, 1963. 79 с. 1963. 79 с.
- Веденина Л.Г. О взаимодействии лингвистических и экстралингвистических факторов (Опыт стилистического анализа предложения). Методы сравнительно-сопоставительного изучения современных романских языков. Москва : Наука, 1966. С. 171–186.

Джерела ілюстративного матеріалу:

МВК – Методичні вказівки до курсового проекту № 1 з курсу «Залізобетонні та кам'яні конструкції» для студентів спеціальності «Промислове і цивільне будівництво» всіх форм навчання / Укл. М.М. Битько, В.М. Величко. Черкаси : ЧПТ, 1996. 52 с.

МВЕП – Методичні вказівки до виконання лабораторних робіт з курсу «Електроперетворюючі пристрої» для студентів спеціальності 7.090701 «Радіотехніка» усіх форм навчання / Укл. М.І. Ярославцев. Черкаси : ЧПТ, 2001. 24 с.

МВЗНХ – Методичні вказівки до лабораторних робіт з курсу «Загальна і неорганічна хімія» для студентів інженерно-технологічних спеціальностей. Частина II / Г.О. Дейкало, В.І. Унрод, І.І. Лиженкова, Г.С. Сегеда. Черкаси : ЧПТ, 1996. 86 с.

МВТІВ – Методичні вказівки до лабораторних робіт з курсу «Технологія інструментального виробництва» для студентів спеціальності 1202 всіх форм навчання / Укл. О.М. Пилипенко, В.С. Шевцов. Черкаси : ЧПТ, 1996. 24 с.

МВЩБ – Методичні вказівки до вивчення спеціальних дисциплін для магістрантів спеціальності «Промислове та цивільне будівництво» всіх форм навчання / укл. Є.С. Ленартович, П.А. Донченко. 1997. 16 с.

КЛТМ – Веретільник Т.І., Мисник Л.Д. Конспект лекцій з теоретичної механіки для студентів механічних та будівельних спеціальностей. Частина III «Динаміка». Черкаси : ЧДТУ, 2014. 125 с.

ПМТ – Губар Є.Я., Фенько І.І. Практикум з матеріалознавства : навчальний посібник / Міністерство освіти і науки України ; Черкаський державний технологічний університет. Вид. 2-ге, доп. Черкаси : ЧДТУ, 2021. 235 с.

Kukhareva-Rozhko V., Diadiura G. Communicative role of elliptic structures in scientific and technical text

Summary. The communicative role of elliptical structures in a scientific text is highlighted in the article. The state of studying incomplete sentences in modern syntactic science is thoroughly analyzed. It is noted that the mechanism of communicative

organization of the sentence is clear in the conditions of real communicative activity. The transfer of information, as a rule, is not limited to the elementary message, but is realized by the communicative block, due to which each elementary semantic unit is only a fragment in the general chain of communication.

The analysis of modern Ukrainian scientific and technical texts shows that elliptical sentences are communicatively loaded in the scientific style. Thus, the article considers the problem of communicative potentiality on the examples of elliptical structures. It is determined that elliptical sentences are a special structural variety of incomplete sentences. They are inherent in both dialogic and monologue speech.

The main basis for the formation of most elliptical structures is the situational fixation of the speech process itself, which reflects the phenomena, facts, processes of reality, which are reflected in individual words and constitute their internal meaning. Models of such phrases are so fixed in the speech practice of native speakers of a particular language that the meaning of one component is projected on another

and perceived as its implicit meaning, which operates in parallel with its own lexical characteristics of this word form.

The article finds that at the logical-grammatical level in the functional style of scientific and technical literature, any sentence of any language always consists of two components:

1) logical-grammatical predicate, which conveys basic information;

2) logical-grammatical sub object that contains supporting information.

The study shows the monolingual restoration of the logical-grammatical subject during the editing of Ukrainian scientific and technical texts.

It is proved that the mechanism of restoration of the logical-grammatical ellipse provides high quality editing of scientific texts. Latent components of supporting information are recovered from the linguistic context or extralingual macrocontext (sum of scientific and technical knowledge of the editor).

Key words: elliptical sentences, incomplete sentences, communicative role, scientific and technical text, logical-grammatical ellipse, subjective words.